

Loogarakendist

Loogarakend on traditsiooniliselt tuntud piiratud geograafilisel alal, peale Eesti kasutatakse seda Soomes, Lätis ja Venemaa idaosas.

Loogarakendi täiskomplekti¹ kuuluvad:

- päitsed ja valjad,
- rangid,
- sedelgas koos ülemise ja alumise sedelgarihmaga,
- leid,
- ohjad,
- look.

Alates 1990. aastatest on hakatud ühe hobuse rakendamisel eelistama loogarakendile sorirakendit. Sorirakendit on kergem reguleerida sobivaks erinevatele hobustele ning rakendamine nõuab vähem füüsilist jõudu. Traditsioonilisel rangide ja loogaga rakendamisel on aga mitmeid eeliseid. Muuhulgas jaotub loogarakendi puhul surve veopinnale (hobuse eesrind ja piht) ühtlasemalt, look ja roomad käituvad amortisaatoritena ja pehmendavad põrutusi. Hobune suudab vajadusel raskemaid koormaid liigutada.²

Kuni 20. sajandi alguseni oli tavaline, et looga painepakk või -rakis oli olemas igas talus. Osati teha vahet sõidu- ja töörakendil; rakendi välimust peeti muuhulgas omaniku jõukuse, aga ka hoolikuse näitajaks³. Peremeestel olid oskusteadmised looga või aiste tarbeks puude valimiseks, millal neid langetada, kuidas enne painutamist töödelda⁴. Loogarakendi kasutuselt kadumisega oleme kaotamas nii erinevate rakendi osade valmistamise pärandoskust, erinevate rakendusviiside sotsiaalse ja piirkondliku konteksti tundmist kui ka sõnavara, mis rakendi osade kirjeldamisega kaasas käis (looga küüned, lentsid, taosed, telka, vöörlemmused, kleid jne).

Loogarakendi oskuslik kasutamine tori hobuste jõudluskatsete sooritamisel on oluline ajaloolise traditsiooni hoidmise seisukohalt. Samas muudab loogarakendi kasutamise tänapäeval keeruliseks rakendi detailide puudumine – neid ei ole võimalik enam kusagilt tellida, tuleb kasutada vanu rakendi osi, kuni need vastu peavad – ning üldine sorirakendi eelistamine lihtsama kättesaadavuse tõttu.⁵ Loogarakendi kasutamise uurimise, oskuste hoidmise ning taasloomise toetamine on oluline nii Tori hobusekasvandusele kui ka Eesti kultuuriruumile.

Eesti vaimse kultuuripärandi nimistusse kuulumine tõmbaks rohkem tähelepanu mitte ainult tori hobuste aretuskultuuriga seotud tavadele, vaid ka loogarakendi traditsioonile üldisemalt.

1 ERM KV 102:10, 136; ERM KV 102:17, 209

2 Muring, Harry 1988. Hobusekasvatus ja ratsasport. Tallinn: Valgus, lk. 154-155

3 ERM KV 102:24, 280; ERM KV 102:29, 329

4 EPM TR 1373:28 A 1099:28; ERM KV 102:24, 283;

5 Agris Juhkovi ja Mari-Liis Tammiste vestlus 17.12.1024

Mari-Liis Tammiste

Detsember 2024